

COURSES OF STUDIES

FOR POST GRADUATE DEGREE IN SANSKRIT (SEMESTER SYSTEM)

Session: 2019-2021

**GANGADHAR MEHER UNIVERSITY,
SAMBALPUR, ODISHA**

SANSKRIT PG COURSE (GMU)

SANSKRIT P.G. COURSE STRUCTURE AT A GLANCE

First Semester

<u>Course No.</u>	<u>Title of Course</u>	<u>Marks</u>	<u>Credit Hours</u>
SAN-101	Vaidikasāhityam (Veda, Upaniṣad and Rg-veda-bhāṣyabhūmikā)	100	4
SAN-102	Saṃskṛta-vyākaraṇam (Siddhānta Kaumudī and Laghu-Siddhānta Kaumudī)	100	4
SAN-103	Saṃskṛta-rūpakam (Karnābhāram, Ratnāvalī, Uttarakāmaritām)	100	4
SAN-104	Bhāratīya-darśanam (Sāṃkhyakārikā and vedāntasārah)	100	4
SAN-105	Saṃskṛta-sāhityasyetiḥāsah	100	4
Total		500	20

Second Semester

<u>Course No.</u>	<u>Title of Course</u>	<u>Marks</u>	<u>Credit Hours</u>
SAN-201	Bhāratīya-darśanam (Tarkasaṃgrahaḥ and Arthasaṃgrahaḥ)	100	4
SAN-202	Saṃskṛta-vyākaraṇam (Mahābhāṣyam, Siddhānta Kaumudī and pāribhāṣikāśabdāḥ)	100	4
SAN-203	Alaṅkāraśāstram (Nāṭyaśāstram, Sāhityadarpaṇaḥ and Kāvyaaprakāśaḥ)	100	4
SAN-204	Dharmaśāstram and Arthaśāstram (Manusmṛtiḥ, Yājñavalkyasmṛtiḥ and Arthaśāstram)	100	4
SAN-205	Gadyasāhitya (Daśakumāracaritam and Harṣacaritam)	100	4
DSE PAPER			
SAN-206 (A)	Gītikāvyaṃ and Prakaraṇam (Meghadūtam and Mṛcchakatikam)	100	4
SAN-206 (B)	Nāṭakasāhityam (Venīsaṃhāram and Muḍrārākṣasam)	100	4
SAN-206 (C)	Yogaḥ Darśanañca (Yogadarśanam and Pratyabhijñā-darśanam)	100	4
Total		600	24

Third Semester

<u>Course No.</u>	<u>Title of Course</u>	<u>Marks</u>	<u>Credit Hours</u>
SAN-301	Vaidikasāhityam (Niruktam, Atharvavedaḥ and Rgvedaprātiśākhyaḥ)	100	4
SAN-302	Saṃskṛtakāvyaśāhityam (Naiṣadhīyacaritam and Kādambarī)	100	4
SAN-303	Saṃskṛta-vyākaraṇam (Pāṇinīyasikṣā and Siddhānta Kaumudī)	100	4

SANSKRIT PG COURSE (GMU)

SAN-304	<i>Bhāṣāvijñanam</i>	100	4
SAN-305	<i>Vaidika-sāhityasyetihāsaḥ</i>	100	4
IDSE PAPER			
SAN-306 (A)	<i>Nītiśatakam and Meghadūtam</i>	100	4
SAN-306 (B)	Self Management in the Gita	100	4
SAN-306 (C)	Indian Philosophy and Literature	100	4
Total		600	24

Fourth Semester

<u>Course No.</u>	<u>Title of Course</u>	<u>Marks</u>	<u>Credit Hours</u>
SAN-401	<i>Prācīnabhāratasya Abhilekhaḥ Sanskṛtiśca</i>	100	4
SAN-402	<i>Ṣaḍalankārasampradāyaḥ Śabdaśaktiśca</i>	100	4
SAN-403	<i>Samskṛta-vyākaraṇam</i> (<i>Laghu-Siddhānta Kaumudī</i>)	100	4
SAN-404	Samskṛta-nibandhaḥ, Bhāva-samprāsāraṇam Ādhunika-samskṛtasāhityaṇca	100	4
SAN-405	Dissertation	100	4
Total		500	20

Grand Total - 2200 88

N.B.:-_____

1.M.A. Examination in Sanskrit shall comprise Four Semester Examinations. Each Semester shall consist of **five papers** carrying **80 marks** for Term End Examination and **20 marks** for Mid-Term Examination. The Question will be set in Sanskrit and the answer will be written in **Sanskrit or English**.

2. There are two elective groups namely :

- ❖ Discipline Specific Elective in Sem. II.
- ❖ Interdiscipline Specific Elective in Sem. III.

3. There are four Lecture hours of teaching per week for each paper.

4. The duration of examination for each unit shall be of **Three hours** except Course No. 405 of IV Semester.

5. Pass percentage :

- ❖ The minimum marks required to pass any paper are **40 percent** in each paper and **40 percent** in aggregate of a semester.
- ❖ No students will be allowed to avail more than three (3) chance to pass in any paper inclusive of first attempt.

स्नातकोत्तरपाठ्यक्रमः, संस्कृतविभागः
गङ्गाधरमेहेरविश्वविद्यालयः, सम्बलपुरम्,
ओडिशा

प्रथमार्द्धवार्षिकः (SEMESTER-I)

SAN-101= वैदिकसाहित्यम्

पूर्णाङ्कः =100 (MID Term Exam. -20 Marks + END Term Exam. -80 marks)

प्रथमः एककः (UNIT-1)= ऋग्वेदः

(२० अङ्काः)

(ऋग्वेदतः अधःस्थनिर्वाचितानि सूक्तानि)

(क) इन्द्रसूक्तम् (१.३२)

(घ) हिरण्यगर्भः (१०.१२१)

(ख) अग्निसूक्तम् (४.७)

(ङ) वाक् (१०.१२५)

(ग) विश्वामित्रनदीसंवादः (३.३३)

(च) नासदीयसूक्तम् (१०.१२६)

एकस्य मन्त्रस्य व्याख्या - ५ X १ = ०५

द्वयोः मन्त्रयोः सरलार्थः - ३ X २ = ०६

अतिसंक्षिप्तात्मकौ द्वौ प्रश्नौ - २ X २ = ०४

द्वितीयः एककः (UNIT-2) = उपनिषद्

(२० अङ्काः)

ईशावास्योपनिषद्

प्रश्नाः प्रथमैककसदृशाः भवेयुः।

तृतीयः एककः (UNIT-3) = ऋग्वेदभाष्यभूमिका

(२० अङ्काः)

सायणाचार्यकृता ऋग्वेदभाष्यभूमिका - (मङ्गलाचरणतः आरभ्य ऋग्-यजुः-साम इति त्रैविध्यसम्पन्नं यावद्)

चतुर्थः एककः (UNIT-4) = ऋग्वेदभाष्यभूमिका

(२० अङ्काः)

सायणाचार्यकृता ऋग्वेदभाष्यभूमिका (वेदाध्ययनतः आरभ्य ग्रन्थसमाप्तिं यावद्)

तृतीयचतुर्थैककयोः प्रश्नपद्धतिः-

दीर्घोत्तरमूलकः एकः प्रश्नः - १० X १ = १०

संक्षिप्तोत्तरमूलकाः चत्वारः प्रश्नाः - ३ X ४ = १२

अतिसंक्षिप्तोत्तरमूलकाः चत्वारः प्रश्नाः - २ X ४ = ०८

बहुविकल्पपीयाः विंशतिः प्रश्नाः (चतुर्थ्यः एककेभ्यः पञ्च पञ्च प्रश्नाः भवेयुः।) - १ X २० = २०

विषयसम्पत्तानां ग्रन्थानां सूचिका

१. The new vedic selection, part - I & II, Teleng & chaubey, Bharatiya, Vidya prakashan, Delhi.
२. ईशावास्योपनिषद्, विजयशङ्कर पाण्डेय, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली।
३. ईशादि नौ उपनिषद्, गीता प्रेस, गोरखपुर।
४. ऋग्वेदभाष्यभूमिका, वीरेन्द्रकुमार वर्मा, चौखम्बा ओरियण्टलिया, वाराणसी।
५. ऋग्वेदभाष्यभूमिका, रामअवध पाण्डेय, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली।

SAN-102 = संस्कृतव्याकरणम्

पूर्णाङ्कः = 100 (MID Term Exam. -20 Marks + END Term Exam. -80 marks)

प्रथमः एककः (UNIT-1) = वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी (२० अङ्काः)

भट्टोजिदीक्षितप्रणीता वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी (संज्ञाप्रकरणम्)।

एकस्य सूत्रस्य व्याख्या - ५ X १ = ०५

द्वयोः सूत्रयोः संक्षिप्तात्मिका व्याख्या - ३ X २ = ०६

द्वौ अतिसंक्षिप्तोत्तरमूलकौ प्रश्नौ - २ X २ = ०४

द्वितीयः एककः (UNIT-2) = वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी (२० अङ्काः)

भट्टोजिदीक्षितप्रणीता वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी (परिभाषाप्रकरणम्)

प्रश्नाः प्रथमैककसदृशाः भवेयुः।

तृतीयः एककः (UNIT-3) = लघुसिद्धान्तकौमुदी (२० अङ्काः)

वरदराजप्रणीता लघुसिद्धान्तकौमुदी - समासप्रकरणम् (सूत्राणि - ९०७-९४०)।

एकस्य सूत्रस्य व्याख्या - ५ X १ = ०५

द्वयोः समस्तपदयोः प्रक्रियासिद्धिः - ३ X २ = ०६

द्वौ अतिसंक्षिप्तोत्तरमूलकौ प्रश्नौ - २ X २ = ०४

चतुर्थः एककः (UNIT-4) = लघुसिद्धान्तकौमुदी (२० अङ्काः)

वरदराजप्रणीता लघुसिद्धान्तकौमुदी - समासप्रकरणम् (सूत्राणि - ९४१ - ९९६)

प्रश्नाः तृतीयैककसदृशाः भवेयुः।

बहुविकल्पपीयाः विंशतिः प्रश्नाः (चतुर्थ्यः एककेभ्यः पञ्च पञ्च प्रश्नाः भवेयुः।) = १ X २० = २०

SANSKRIT PG COURSE (GMU)

विषयसम्पत्तानां पुस्तकानां सूचिका-

१. वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी, भाग:-१, गोपालदत्त पाण्डेयः, चौखम्बा-सुरभारती-प्रकाशनम्, वाराणसी ।
२. वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी, भाग:-२, श्रीगोविन्दाचार्यः, चौखम्बा-सुरभारती-प्रकाशनम्, वाराणसी ।
३. लघुसिद्धान्तकौमुदी, भाग:-४(समासप्रकरणम्), भीमसेन शास्त्री, भैमी-प्रकाशन, दिल्ली ।
४. लघुसिद्धान्तकौमुदी, श्रीधरानन्दशास्त्री, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली ।

SAN-103 = संस्कृतरूपकम्

पूर्णाङ्कः = 100 (MID Term Exam. -20 Marks + END Term Exam. -80 marks)

प्रथमः एककः (UNIT-1) = कर्णभारम् (२० अङ्काः)

भासविरचितः “कर्णभारम्” इति अङ्कः ।

द्वितीयः एककः (UNIT-2) = रत्नावलीनाटिका (२० अङ्काः)

श्रीहर्षप्रणीता “रत्नावली” इति नाटिका ।

तृतीयः एककः (UNIT-3) = उत्तररामचरितम् (अङ्कः- १-२) (२० अङ्काः)

भवभूतिप्रणीतम् “उत्तररामचरितम्” इति नाटकम् ।

चतुर्थः एककः (UNIT-4) = उत्तररामचरितम् (अङ्कः- ३-४) (२० अङ्काः)

भवभूतिप्रणीतम् “उत्तररामचरितम्” इति नाटकम् ।

प्रश्नपद्धतिः =

द्वौ दीर्घोत्तरमूलकौ प्रश्नौ

-१० X २ = २०

(सर्वेभ्यः एककेभ्यः एकम् एकं कृत्वा चत्वारः प्रश्नाः आगच्छेयुः । छात्राः तु द्वौ प्रश्नौ साधयिष्यन्ति ।)

संक्षिप्तोत्तरमूलकाः अष्ट प्रश्नाः (प्रत्येकम् एककेभ्यः द्वित्राः प्रश्नाः भवेयुः ।) -३ X ८ = २४

(सर्वेभ्यः एककेभ्यः दशाधिकाः प्रश्नाः आगच्छेयुः । छात्राः तु अष्ट प्रश्नान् साधयिष्यन्ति ।)

अतिसंक्षिप्तोत्तरमूलकाः अष्ट प्रश्नाः (प्रत्येकम् एककेभ्यः द्वित्राः प्रश्नाः भवेयुः ।) - २ X ८ = १६

(सर्वेभ्यः एककेभ्यः दशाधिकाः प्रश्नाः आगच्छेयुः । छात्राः तु अष्ट प्रश्नान् साधयिष्यन्ति ।)

बहुविकल्पीयाः विंशतिः प्रश्नाः (चतुर्भ्यः एककेभ्यः पञ्च पञ्च प्रश्नाः भवेयुः ।) -१ X २० = २०

विषयसम्पृक्तानां पुस्तकानां सूचिका -

१. कर्णभारम्, रमाशङ्कर त्रिपाठी, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली ।
२. कर्णभारम्, सुधाकर मालवीय, चौखम्बा पब्लिशर्स, वाराणसी ।
३. रत्नावलीनाटिका, डा. बालगोविन्द झा, चौखम्बा कृष्णदास अकादमी, वाराणसी ।
४. रत्नावलीनाटिका, वैजनाथ पाण्डेय, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली ।
५. उत्तररामचरितम्, आनन्दस्वरूप, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली ।

SAN-104 = भारतीयदर्शनम्

पूर्णाङ्कः = 100 (MID Term Exam. -20 Marks + END Term Exam. -80 marks)

प्रथमः एककः (UNIT-1) = सांख्यकारिका (२० अङ्काः)

ईश्वरकृष्णप्रणीता सांख्यकारिका (कारिकाः = १-३९)

द्वितीयः एककः (UNIT-2) = सांख्यकारिका (२० अङ्काः)

ईश्वरकृष्णप्रणीता सांख्यकारिका (कारिकाः = ४०-७२)

प्रथमद्वितीयैककयोः प्रश्नपद्धतिः =

दीर्घोत्तरमूलकः एकः प्रश्नः - १० X १ = १०

(द्वाभ्याम् एककाभ्याम् एकम् एकं कृत्वा प्रश्नद्वयम् आगच्छेत्। छात्राः तु एकं प्रश्नं साधयिष्यन्ति।)

संक्षिप्तोत्तरमूलकाः चत्वारः प्रश्नाः (प्रत्येकम् एककाभ्यां द्वित्राः प्रश्नाः भवेयुः।) - ३ X ४ = १२

(द्वाभ्याम् एककाभ्यां पञ्चाधिकाः प्रश्नाः आगच्छेयुः। छात्राः तु चतुरः प्रश्नान् साधयिष्यन्ति।)

अतिसंक्षिप्तोत्तरमूलकाः चत्वारः प्रश्नाः (प्रत्येकम् एककाभ्यां द्वित्राः प्रश्नाः भवेयुः।) - २ X ४ = ०८

(द्वाभ्याम् एककाभ्यां पञ्चाधिकाः प्रश्नाः आगच्छेयुः। छात्राः तु चतुरः प्रश्नान् साधयिष्यन्ति।)

तृतीयः एककः (UNIT-3) = वेदान्तसारः (२० अङ्काः)

सदानन्दयोगीन्द्रप्रणीतः वेदान्तसारः (मङ्गलाचरणतः अध्यारोपसमाप्तिं यावद्)

चतुर्थः एककः (UNIT-4) = वेदान्तसारः (२० अङ्काः)

सदानन्दयोगीन्द्रप्रणीतः वेदान्तसारः (अपवादतः ग्रन्थसमाप्तिं यावद्)

तृतीयचतुर्थैककयोः प्रश्नाः प्रथमद्वितीयैककसदृशाः भवेयुः।

बहुविकल्पीयाः विंशतिः प्रश्नाः (चतुर्थ्यः एककेभ्यः पञ्च पञ्च प्रश्नाः भवेयुः।) - १ X २० = २०

विषयसंपत्तानां पुस्तकानां सूचिका

१. सांख्यकारिका, आचार्य जगन्नाथशास्त्री, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली।
२. सांख्यकारिका, चौखम्बा ओरियण्टलीया, वाराणसी।
३. वेदान्तसारः, रामशरणत्रिपठी शास्त्री, चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी।
४. वेदान्तसारः, बदरीनाथशुक्ल, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली।

SAN-105 = संस्कृतसाहित्यस्येतिहासः

पूर्णाङ्कः = 100 (MID Term Exam. -20 Marks + END Term Exam. -80 marks)

प्रथमः एककः (UNIT-1) = महाकाव्यसाहित्यम् (२० अङ्काः)

कालिदासः, अश्वघोषः, भारविः, भट्टिः, कुमारदासः, माघः, श्रीहर्षः।

द्वितीयः एककः (UNIT-2) = दृश्यकाव्यसाहित्यम् (२० अङ्काः)

भासः, कालिदासः, विशाखादत्तः, शूद्रकः, श्रीहर्षः, भट्टनारायणः, भवभूतिः, मुरारिमिश्रः, जयदेवः, श्रीकृष्णमिश्रः।

तृतीयः एककः (UNIT-3) = गद्यकाव्यसाहित्यम् कथाकाव्यसाहित्यञ्च (२० अङ्काः)

सुबन्धुः, बाणभट्टः, दण्डी, धनपालः, अम्बिकादत्तव्यासः, गुणाढ्यः, क्षेमेन्द्रः, सोमदेवः, विष्णुशर्मा, पण्डितनारायणः।

चतुर्थः एककः (UNIT-4) = चम्पूकाव्यं गीतिकाव्यञ्च (२० अङ्काः)

क. चम्पूकाव्यानि = नलचम्पू (त्रिविक्रमभट्ट), यशस्तिलकचम्पू (सोमप्रभसूरि), जीवन्धरचम्पू (हरिश्चन्द्र), अवन्तीसुन्दरीचम्पू (सोढलदेव), चम्पूरामायणम् (भोजराज)।

ख. गीतिकाव्यानि = मेघदूतम्, ऋतुसंहारम् (कालिदास), शतकत्रयम् (भर्तृहरि), अमरुशतकम् (अमरु), आर्यासप्तशती (गोवर्धनाचार्य), सूर्यशतकम् (मयूरभट्ट), चण्डीशतकम् (बाणभट्ट), गीतगोविन्दम् (जयदेव)।

प्रश्नपद्धतिः =

द्वौ दीर्घोत्तरमूलकौ प्रश्नौ

- १० X २ = २०

(सर्वेभ्यः एककेभ्यः एकम् एकं कृत्वा चत्वारः प्रश्नाः आगच्छेयुः। छात्राः तु द्वौ प्रश्नौ साधयिष्यन्ति।)

संक्षिप्तोत्तरमूलकाः अष्ट प्रश्नाः (प्रत्येकम् एककेभ्यः द्वित्राः प्रश्नाः भवेयुः।)

- ३ X ८ = २४

(सर्वेभ्यः एककेभ्यः दशाधिकाः प्रश्नाः आगच्छेयुः। छात्राः तु अष्ट प्रश्नान् साधयिष्यन्ति।)

अतिसंक्षिप्तोत्तरमूलकाः अष्ट प्रश्नाः (प्रत्येकम् एककेभ्यः द्वित्राः प्रश्नाः भवेयुः।)

- २ X ८ = १६

(सर्वेभ्यः एककेभ्यः दशाधिकाः प्रश्नाः आगच्छेयुः। छात्राः तु अष्ट प्रश्नान् साधयिष्यन्ति।)

बहुविकल्पीयाः विंशतिः प्रश्नाः (चतुर्थ्यः एककेभ्यः पञ्च पञ्च प्रश्नाः भवेयुः।)

- १ X २० = २०

विषयसम्पत्तानां पुस्तकानां सूचिका

१. संस्कृतसाहित्येतिहासः, आचार्यलोकमणिदाहलः, चौखम्बा-कृष्णदास-अकादमी, वाराणसी ।
२. संस्कृत साहित्य का इतिहास , बलदेव उपाध्याय , शारदा निकेतन, वाराणसी ।
३. संस्कृत साहित्य का इतिहास , उमाशंकरशर्मा ऋषि , चौखम्बा , वाराणसी ।
४. संस्कृत साहित्य का अभिनव इतिहास , राधावल्लभ त्रिपाठी , विश्वविद्यालय प्रकाशन , वाराणसी ।
५. History of Sanskrit Literature , A.B. Keith, MLBD, Delhi.
६. History of Classical Sanskrit Literature, M. Krishnamachariar, MLBD, Delhi.
७. संस्कृत साहित्यर इतिहास, हरेकृष्ण शतपथी, किताव महल, कटक ।

द्वितीयार्द्धवार्षिक : (SEMESTER-II)

SAN-201= भारतीयदर्शनम्

पूर्णाङ्कः =100 (MID Term Exam. -20 Marks + END Term Exam. -80 marks)

प्रथमः एककः (UNIT-1) = तर्कसंग्रहः (२० अङ्काः)

अन्नम्भट्टप्रणीतः तर्कसंग्रहः (मङ्गलाचरणतः करणसमाप्तिं यावद्)

द्वितीयः एककः (UNIT-2) = तर्कसंग्रहः (२० अङ्काः)

अन्नम्भट्टप्रणीतः तर्कसंग्रहः (प्रत्यक्षप्रमाणनिरूपणतः ग्रन्थसमाप्तिं यावद्)

प्रथमद्वितीयैककयोः प्रश्नपद्धतिः =

दीर्घोत्तरमूलकः एकः प्रश्नः - १० X १ = १०

(द्वाभ्याम् एककाभ्याम् एकम् एकं कृत्वा प्रश्नद्वयम् आगच्छेत्। छात्राः तु एकं प्रश्नं साधयिष्यन्ति।)

संक्षिप्तोत्तरमूलकाः चत्वारः प्रश्नाः (प्रत्येकम् एककाभ्यां द्वित्राः प्रश्नाः भवेयुः।) - ३ X ४ = १२

(द्वाभ्याम् एककाभ्यां पञ्चाधिकाः प्रश्नाः आगच्छेयुः। छात्राः तु चतुरः प्रश्नान् साधयिष्यन्ति।)

अतिसंक्षिप्तोत्तरमूलकाः चत्वारः प्रश्नाः (प्रत्येकम् एककाभ्यां द्वित्राः प्रश्नाः भवेयुः।) - २ X ४ = ०८

(द्वाभ्याम् एककाभ्यां पञ्चाधिकाः प्रश्नाः आगच्छेयुः। छात्राः तु चतुरः प्रश्नान् साधयिष्यन्ति।)

तृतीयः एककः (UNIT-3) = अर्थसंग्रहः (२० अङ्काः)

अर्थसंग्रहः (मङ्गलाचरणतः नामधेयमीमांसायाः पूर्वं यावत्)

चतुर्थः एककः (UNIT-4) = अर्थसंग्रहः (२० अङ्काः)

अर्थसंग्रहः (नामधेयमीमांसातः ग्रन्थसमाप्तिं यावत्)

तृतीयचतुर्थैककयोः प्रश्नाः प्रथमद्वितीयैककसदृशाः भवेयुः।

बहुविकल्पीयाः विंशतिः प्रश्नाः (चतुर्भ्यः एककेभ्यः पञ्च पञ्च प्रश्नाः भवेयुः।) - १ X २० = २०

विषयसम्पत्तानां ग्रन्थानां सूचिका-

१. तर्कसंग्रहः, श्रीगोविन्दाचार्यः, चौखम्बा-सुरभारती-प्रकाशनम्, वाराणसी ।
२. तर्कसंग्रहः, दयानन्दभार्गवः, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली ।
३. तर्कसंग्रहः, केदारनाथ त्रिपाठी, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली ।
४. अर्थसंग्रहः, कामेश्वरनाथ मिश्रः, चौखम्बा-सुरभारती-प्रकाशनम्, वाराणसी ।
५. अर्थसंग्रहः, वाचस्पती उपाध्याय, चौखम्बा ओरियण्टलिया, वाराणसी ।
६. अर्थसंग्रहः, डां राजेश्वरशास्त्रिमुसलगाँवकरः, चौखम्बा-संस्कृत-संस्थानम् ।

SAN-202 = संस्कृतव्याकरणम्

पूर्णाङ्कः =100 (MID Term Exam. -20 Marks + END Term Exam. -80 marks)

प्रथमः एककः (UNIT-1) = महाभाष्यम्

(२० अङ्काः)

पतञ्जलिप्रणीतं महाभाष्यम् - पस्पशाह्निकम् इति प्रथमाह्निकम्

दीर्घोत्तरमूलकः एकः प्रश्नः - १० X १ = १०

संक्षिप्तोत्तरमूलकः एकः प्रश्नः - ३ X १ = ०३

अतिसंक्षिप्तोत्तरमूलकः एकः प्रश्नः - २ X १ = ०२

द्वितीयः एककः (UNIT-2) = वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी

(२० अङ्काः)

भट्टोजिदीक्षितप्रणीता वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी - कृत्यप्रकरणम् (सूत्रम्-२८२९-२८६४ यावत्)

एकस्य सूत्रस्य व्याख्या - ५ X १ = ०५

द्वयोः सूत्रयोः व्याख्या - ३ X २ = ०६

द्वयोः पदयोः प्रक्रियासिद्धिः - २ X २ = ०४

तृतीयः एककः (UNIT-3) = वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी

(२० अङ्काः)

भट्टोजिदीक्षितप्रणीता वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी - कृत्यप्रकरणम् (सूत्रम् २८६५-२८९४ यावत्)

प्रश्नाः द्वितीयैककसदृशाः भवेयुः ।

चतुर्थः एककः (UNIT-4) = व्याकरणगतपारिभाषिकशब्दाः

(२० अङ्काः)

संहिता, गुणः, वृद्धिः, प्रातिपदिकम्, नदी, घि, उपधा, अपृक्तः, गतिः, पदम्, विभाषा, उपसर्गः, निपाताः, सवर्णः, टि, धु, भ, प्रगद्यम्, सर्वनामस्थानम्, निष्ठा, कारकम्, समासः, उपदेशः, अनुवृत्तिः, आगमः, आदेशः, योगविभागः ।

त्रयाणां पारिभाषिकशब्दानां विस्तृतः परिचयः - ३ X ३ = ०९

त्रयाणां पारिभाषिकशब्दानां सामान्यः परिचयः - ३ X २ = ०६

बहुविकल्पीयाः विंशतिः प्रश्नाः (चतुर्थ्यः एककेभ्यः पञ्च पञ्च प्रश्नाः भवेयुः।) - १ X २० = २०

विषयसम्पत्तानां पुस्तकानां सूचिका

१. महाभाष्यम्, भीमसिंह वेदालङ्कार, विद्यानिधि शोधसंस्थान, कुरुक्षेत्र ।
२. महाभाष्यम् (पस्पशाह्निकम्), मधुसूदनप्रसाद मिश्रः, चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी ।
३. महाभाष्यम् (पस्पशाह्निकम्), जयशङ्करलालत्रिपाठी, चौखम्बा कृष्णदास अकादमी, वाराणसी ।
४. महाभाष्यम्, चारुदेव शास्त्री, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली ।
५. वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी, कृत्यप्रकरणम्, गोपबन्धु मिश्र, चौखम्बा ओरियण्टलिया, वाराणसी ।

SANSKRIT PG COURSE (GMU)

६. वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी, भाग:-VI, श्रीगोविन्दाचार्यः, चौखम्बा-सुरभारती-प्रकाशन, वाराणसी ।
७. वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी (पूर्वकृदन्तप्रकरणम् एवं संज्ञाविवेचनम्), डॉ रामविलास चौधरी, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली ।
८. संस्कृतव्याकरणे पारिभाषिकशब्दावली (ओड़िआ), प्रशान्त पण्डा, ओ.जे.आर् पब्लिशिंग कम्पानि, कटक ।
९. व्याकरण दर्पण(ओड़िआ), ओड़िशाराज्य-पाठ्य-पुस्तक-प्रकाशन ओ प्रणयन-संस्था, भुवनेश्वरम् ।

SAN-203 = अलङ्कारशास्त्रम्

पूर्णाङ्कः =100 (MID Term Exam. -20 Marks + END Term Exam. -80 marks)

प्रथमः एककः (UNIT-1) = न्यायशास्त्रम् (२० अङ्काः)

भरतमुनिप्रणीतं नाट्यशास्त्रम् (प्रथमः अध्यायः)

द्वितीयः एककः (UNIT-2) = साहित्यदर्पणः (२० अङ्काः)

श्रीविश्वनाथकविराजप्रणीतः साहित्यदर्पणः (प्रथमः परिच्छेदः)

तृतीयः एककः (UNIT-3) = साहित्यदर्पणः (२० अङ्काः)

श्रीविश्वनाथकविराजप्रणीतः साहित्यदर्पणः (द्वितीयः परिच्छेदः)

दीर्घोत्तरमूलकः एकः प्रश्नः -१५ X १=१५

(त्रिभ्यः एककेभ्यः एकम् एकं कृत्वा त्रयः प्रश्नाः आगच्छेयुः। छात्राः तु एकं प्रश्नं साधयिष्यन्ति।)

संक्षिप्तोत्तरमूलकाः षट् प्रश्नाः -३ X ६ =१८

(त्रिभ्यः एककेभ्यः अष्टाधिकाः प्रश्नाः आगच्छेयुः। छात्राः तु षट् प्रश्नान् साधयिष्यन्ति।)

अतिसंक्षिप्तोत्तरमूलकाः षट् प्रश्नाः -२ X ६ =१२

(त्रिभ्यः एककेभ्यः अष्टाधिकाः प्रश्नाः आगच्छेयुः। छात्राः तु षट् प्रश्नान् साधयिष्यन्ति।)

चतुर्थः एककः (UNIT-4) = काव्यप्रकाशः (२० अङ्काः)

मम्मटाचार्यविरचितकाव्यप्रकाशतः निर्वाचिताः एते अलङ्काराः= अनुप्रासः, श्लेषः, वक्रोक्तिः, उपमा, रूपकम्, उत्प्रेक्षा, समासोक्तिः, अपहृतिः, निदर्शना, अर्थान्तरन्यासः, दृष्टान्तः, विभावना, विशेषोक्तिः, संकरः, संसृष्टिः।

एकस्यालङ्कारस्य सोदाहरणं लक्षणं प्रतिपादनम् - ५ X १ = ०५

प्रदत्तयोः द्वयोः अलङ्कारयोः व्याख्यापूर्वकमुदाहरणस्थापनम् - ३ X २ = ०६

प्रदत्तयोः द्वयोः उदाहरणयोः अलङ्कारलक्षणनिरूपणम् - २ X २ = ०४

बहुविकल्पीयाः विंशतिः प्रश्नाः (प्रत्येकम् एककेभ्यः पञ्च पञ्च प्रश्नाः भवेयुः।) -१ X २० = २०

विषयसम्पत्तानां पुस्तकानां सूचिका-

१. नाट्यशास्त्रम्, सत्यप्रकाश शर्मा, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।
२. नाट्यशास्त्रम्, श्रीजगन्नाथशास्त्री तैलङ्ग, भारतीय विद्या प्रकाशन, वाराणसी।
३. साहित्यदर्पणः (चन्द्रकाला टीका), शेषराजशर्मा रोग्मी, कृष्णदास संस्कृत सिरिज, वाराणसी।
४. साहित्यदर्पणः (विमला टीका), शालिग्रामशास्त्री, मोतीलाल बनारसीदास, देल्ली।
५. काव्यप्रकाशः, आचार्य विश्वेश्वरः, ज्ञानमण्डललिमिटेड, वाराणसी।
६. काव्यप्रकाशः, आचार्य श्रीनिवास शर्मा, भारतीय विद्या प्रकाशन, वाराणसी।

SAN- 204 = धर्मशास्त्रम् अर्थशास्त्रञ्च

पूर्णाङ्कः =100 (MID Term Exam. -20 Marks + END Term Exam. -80 marks)

प्रथमः एककः (UNIT-1) = मनुस्मृतिः (२० अङ्काः)

मनुस्मृतिः (सप्तमोऽध्यायः, श्लोकाः- १-४२)

द्वितीयः एककः (UNIT-2) = मनुस्मृतिः (२० अङ्काः)

मनुस्मृतिः (सप्तमोऽध्यायः, श्लोकाः- ४३-८०)

तृतीयः एककः (UNIT-3) = याज्ञवल्क्यस्मृतिः (२० अङ्काः)

याज्ञवल्क्यस्मृतिः (व्यवहारोऽध्यायः, श्लोकाः- १-८, ११४-१४९)

चतुर्थः एककः (UNIT-4) = अर्थशास्त्रम् (२० अङ्काः)

कौटिलीयम् अर्थशास्त्रम्, अधिकरणम्- १, प्रकरणम्- १-६, अध्यायाः- १-१०

प्रश्नपद्धतिः =

द्वौ दीर्घोत्तरमूलकौ प्रश्नौ

-१० X २ = २०

(सर्वेभ्यः एककेभ्यः एकम् एकं कृत्वा चत्वारः प्रश्नाः आगच्छेयुः। छात्राः तु द्वौ प्रश्नौ साधयिष्यन्ति।)

संक्षिप्तोत्तरमूलकाः अष्ट प्रश्नाः (प्रत्येकम् एककेभ्यः द्वित्राः प्रश्नाः भवेयुः।)

-३ X ८ = २४

(सर्वेभ्यः एककेभ्यः दशाधिकाः प्रश्नाः आगच्छेयुः। छात्राः तु अष्ट प्रश्नान् साधयिष्यन्ति।)

अतिसंक्षिप्तोत्तरमूलकाः अष्ट प्रश्नाः (प्रत्येकम् एककेभ्यः द्वित्राः प्रश्नाः भवेयुः।)

- २ X ८ = १६

(सर्वेभ्यः एककेभ्यः दशाधिकाः प्रश्नाः आगच्छेयुः। छात्राः तु अष्ट प्रश्नान् साधयिष्यन्ति।)

बहुविकल्पीयाः विंशतिः प्रश्नाः (चतुर्भ्यः एककेभ्यः पञ्च पञ्च प्रश्नाः भवेयुः।)

-१ X २० = २०

विषयसम्पत्तानां पुस्तकानां सूचिका-

१. मनुस्मृति: (मन्वर्थमुक्तावलिटीका), गिरिधर गोपाल शर्मा, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।
२. मनुस्मृति: (मन्वर्थमुक्तावलिटीका), हरगोविन्दशास्त्री, चौखम्बा संस्कृत भवन, वाराणसी।
३. याज्ञवल्क्यस्मृति: (मिताक्षरा टीका), डॉ. उमेशचन्द्र पाण्डेयः, चौखम्बा संस्कृत संस्थानम्, वाराणसी।
४. याज्ञवल्क्यस्मृति: (व्यवहाराध्यायः, ओड़िआ), प्रमोद कुमार पाढ़ी, किताब महल, कटक।
५. अर्थशास्त्रम्, वाचस्पति गौरेला, चौखम्बा वोद्याभवन, वाराणसी।
६. अर्थशास्त्रम्, कमलनयन शर्मा, जगदीश संस्कृत पुस्तकालय, जयपुर।

SAN- 205= गद्यसाहित्यम्

पूर्णाङ्कः =100 (MID Term Exam. -20 Marks + END Term Exam. -80 marks)

प्रथमः एककः तथा द्वितीयः एककः (UNIT-1 & UNIT-2) = दशकुमारचरितम् (४० अङ्काः)

दण्डिप्रणीतं दशकुमारचरितम् (अष्टमः उच्छ्वासः)

प्रथमद्वितीयैककयोः प्रश्नपद्धतिः=

दीर्घोत्तरमूलकः एकः प्रश्नः - १० X १ = १०

(द्वाभ्याम् एककाभ्याम् एकम् एकं कृत्वा प्रश्नद्वयम् आगच्छेत्। छात्राः तु एकं प्रश्नं साधयिष्यन्ति।)

संक्षिप्तोत्तरमूलकाः चत्वारः प्रश्नाः (प्रत्येकम् एककाभ्यां द्वित्राः प्रश्नाः भवेयुः।) - ३ X ४ = १२

(द्वाभ्याम् एककाभ्यां पञ्चाधिकाः प्रश्नाः आगच्छेयुः। छात्राः तु चतुरः प्रश्नान् साधयिष्यन्ति।)

अतिसंक्षिप्तोत्तरमूलकाः चत्वारः प्रश्नाः (प्रत्येकम् एककाभ्यां द्वित्राः प्रश्नाः भवेयुः।) - २ X ४ = ०८

(द्वाभ्याम् एककाभ्यां पञ्चाधिकाः प्रश्नाः आगच्छेयुः। छात्राः तु चतुरः प्रश्नान् साधयिष्यन्ति।)

तृतीयः एककः तथा चतुर्थः एककः (UNIT-3 & UNIT-4) = हर्षचरितम् (४० अङ्काः)

वाणभट्टप्रणीतं हर्षचरितम् (पञ्चमः उच्छ्वासः)

तृतीयचतुर्थैककयोः प्रश्नाः प्रथमद्वितीयैककसदृशाः भवेयुः।

बहुविकल्पीयाः विंशतिः प्रश्नाः (प्रत्येकम् एककेभ्यः पञ्च पञ्च प्रश्नाः भवेयुः।) - १ X २० = २०

विषयसम्पत्तानां पुस्तकानां सूचिका-

१. दशकुमारचरितम्, विश्वनाथ झा, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली।
२. हर्षचरितम् (केवलं पञ्चमः उच्छ्वासः), शिवनाथ पाण्डेयः, चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी।
३. हर्षचरितम्, मोहनदेव पंत, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली।

शृङ्खलाभित्तिकः निर्दिष्टः निर्वाचितविषयः
(DSE PAPER= Discipline Specific Elective Paper)

SAN-206 (A) = गीतिकाव्यं प्रकरणञ्च

पूर्णाङ्कः = 100 (MID Term Exam. -20 Marks + END Term Exam. -80 marks)

प्रथमः एककः तथा द्वितीयः एककः (UNIT-1 & UNIT-2) = मेघदूतम् (४० अङ्काः)
मेघदूतम् (उत्तरमेघः)

प्रथमद्वितीयैककयोः प्रश्नपद्धतिः=

दीर्घोत्तरमूलकः एकः प्रश्नः

-१० X १ = १०

(द्वाभ्याम् एककाभ्याम् एकम् एकं कृत्वा प्रश्नद्वयम् आगच्छेत्। छात्राः तु एकं प्रश्नं साधयिष्यन्ति।)

संक्षिप्तोत्तरमूलकाः चत्वारः प्रश्नाः (प्रत्येकम् एककाभ्यां द्वित्राः प्रश्नाः भवेयुः।)

-३ X ४ = १२

(द्वाभ्याम् एककाभ्यां पञ्चाधिकाः प्रश्नाः आगच्छेयुः। छात्राः तु चतुरः प्रश्नान् साधयिष्यन्ति।)

अतिसंक्षिप्तोत्तरमूलकाः चत्वारः प्रश्नाः (प्रत्येकम् एककाभ्यां द्वित्राः प्रश्नाः भवेयुः।)

-२ X ४ = ०८

(द्वाभ्याम् एककाभ्यां पञ्चाधिकाः प्रश्नाः आगच्छेयुः। छात्राः तु चतुरः प्रश्नान् साधयिष्यन्ति।)

तृतीयः एककः तथा चतुर्थः एककः (UNIT-3 & UNIT-4) = मृच्छकटिकम् (४० अङ्काः)
शूद्रकप्रणीतं मृच्छकटिकम् (अङ्काः- १-४)

तृतीयचतुर्थैककयोः प्रश्नाः प्रथमद्वितीयैककसदृशाः भवेयुः।

बहुविकल्पीयाः विंशतिः प्रश्नाः (प्रत्येकम् एककेभ्यः पञ्च पञ्च प्रश्नाः भवेयुः।) -१ X २० = २०

विषयसम्पत्तानां पुस्तकानां सूचिका-

१. मेघदूतम्, मोहनदेव पंत, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली।
२. मेघदूतम् (मल्लिनाथटीकोपेतम्), शिवपूजन सहायः, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली।
३. मेघदूतम्, शिवबालक द्विवेदी, चौखम्बा पब्लिशर्स, वाराणसी।
४. मृच्छकटिकम्, रमाशङ्कर त्रिपाठी, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली।
५. मृच्छकटिकम्, जयशङ्करलाल त्रिपाठी, चौखम्बा कृष्णदास अकादमी, वाराणसी।

SANSKRIT PG COURSE (GMU)

SAN-20 6 (B) = नाटकसाहित्यम्

पूर्णाङ्कः =100 (MID Term Exam. -20 Marks + END Term Exam. -80 marks)

प्रथमः एककः तथा द्वितीयः एककः (UNIT-1 & UNIT-2) = वेणीसंहारम् (४० अङ्काः)

भट्टनारायणप्रणीतं वेणीसंहारम् (अङ्काः- १- ४)

प्रथमद्वितीयैककयोः प्रश्नपद्धतिः=

दीर्घोत्तरमूलकः एकः प्रश्नः

-१० X १ = १०

(द्विध्याम् एककाभ्याम् एकम् एकं कृत्वा प्रश्नद्वयम् आगच्छेत्। छात्राः तु एकं प्रश्नं साधयिष्यन्ति।)

संक्षिप्तोत्तरमूलकाः चत्वारः प्रश्नाः (प्रत्येकम् एककाभ्यां द्वित्राः प्रश्नाः भवेयुः।) -३ X ४ = १२

(द्विध्याम् एककाभ्यां पञ्चाधिकाः प्रश्नाः आगच्छेयुः। छात्राः तु चतुरः प्रश्नान् साधयिष्यन्ति।)

अतिसंक्षिप्तोत्तरमूलकाः चत्वारः प्रश्नाः (प्रत्येकम् एककाभ्यां द्वित्राः प्रश्नाः भवेयुः।) -२ X ४ = ०८

(द्विध्याम् एककाभ्यां पञ्चाधिकाः प्रश्नाः आगच्छेयुः। छात्राः तु चतुरः प्रश्नान् साधयिष्यन्ति।)

तृतीयः एककः तथा चतुर्थः एककः (UNIT-3 & UNIT-4)= मुद्राराक्षसम् (४० अङ्काः)

विशाखादत्तप्रणीतं मुद्राराक्षसम् (अङ्काः- १- ४)

तृतीयचतुर्थैककयोः प्रश्नाः प्रथमद्वितीयैककसदृशाः भवेयुः।

बहुविकल्पीयाः विंशतिः प्रश्नाः (प्रत्येकम् एककेभ्यः पञ्च पञ्च प्रश्नाः भवेयुः।) -१ X २० = २०

विषयसम्पृक्तानां पुस्तकानां सूचिका

१. वेणीसंहारम्, रमाशङ्कर त्रिपाठी, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली।
२. मुद्राराक्षसम्, रमाशङ्कर त्रिपाठी, विश्वविद्यालय प्रकाशन, वाराणसी।
३. मुद्राराक्षसम्, जगदीशचन्द्र मिश्र, चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी।

SAN-206 (C)= योगः दर्शनञ्च

पूर्णाङ्कः =100 (MID Term Exam. -20 Marks + END Term Exam. -80 marks)

प्रथमः एककः तथा द्वितीयः एककः (UNIT-1 & UNIT-2)= योगः (४० अङ्काः)

पातञ्जलयोगदर्शनम् (समाधिपादः)

प्रथमद्वितीयैककयोः प्रश्नपद्धतिः=

दीर्घोत्तरमूलकः एकः प्रश्नः -१० X १ = १०

(द्वाभ्याम् एककाभ्याम् एकम् एकं कृत्वा प्रश्नद्वयम् आगच्छेत्। छात्राः तु एकं प्रश्नं साधयिष्यन्ति।)

संक्षिप्तोत्तरमूलकाः चत्वारः प्रश्नाः (प्रत्येकम् एककाभ्यां द्वित्राः प्रश्नाः भवेयुः।) -३ X ४ = १२

(द्वाभ्याम् एककाभ्यां पञ्चाधिकाः प्रश्नाः आगच्छेयुः। छात्राः तु चतुरः प्रश्नान् साधयिष्यन्ति।)

अतिसंक्षिप्तोत्तरमूलकाः चत्वारः प्रश्नाः (प्रत्येकम् एककाभ्यां द्वित्राः प्रश्नाः भवेयुः।) -२ X ४ = ०८

(द्वाभ्याम् एककाभ्यां पञ्चाधिकाः प्रश्नाः आगच्छेयुः। छात्राः तु चतुरः प्रश्नान् साधयिष्यन्ति।)

तृतीयः एककः तथा चतुर्थः एककः (UNIT-3 & UNIT-4)= प्रत्यभिज्ञादर्शनम् (४० अङ्काः)

सर्वदर्शनसंग्रहे संगृहितं प्रत्यभिज्ञादर्शनम्

तृतीयचतुर्थैककयोः प्रश्नाः प्रथमद्वितीयैककसदृशाः भवेयुः।

बहुविकल्पीयाः विंशतिः प्रश्नाः (प्रत्येकम् एककेभ्यः पञ्च पञ्च प्रश्नाः भवेयुः।) -१ X २० = २०

विषयसम्पृक्तानां पुस्तकानां सूचिका

१. योगदर्शनम् (व्यासटीकोपेतम्), रमाशङ्कर त्रिपाठी, चौखम्बा कृष्णदत्त अकादमी, वाराणसी।
२. योगदर्शनम्, सुरेशचन्द्र श्रीवास्तव, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।
३. योगदर्शनम्, हरिकृष्णदास गोयन्दका, गीता प्रेस, गोरखपुर।
४. प्रत्यभिज्ञादर्शनम्, निर्मलसुन्दर मिश्र, ए.के.मिश्र पब्लिशर्स, कटक।
५. सर्वदर्शनसंग्रहः, उमाशङ्करशर्मा ऋषि, चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी।

तृतीयाब्दवार्षिक: (SEMESTER-III)

SAN-301= वैदिकसाहित्यम्

पूर्णाङ्कः =100 (MID Term Exam. -20 Marks + END Term Exam. -80 marks)

प्रथमः एककः (UNIT-1)= निरुक्तम् (२० अङ्काः)

यास्कप्रणीतं निरुक्तम् - प्रथमोऽध्यायः (१-३ पादाः)

एकः दीर्घोत्तरमूलकः प्रश्नः - ५ X १ = ०५

द्वौ संक्षिप्तोत्तरमूलकौ प्रश्नौ - ३ X २ = ०६

अतिसंक्षिप्तोत्तरमूलकौ द्वौ प्रश्नौ - २ X २ = ०४

द्वितीयः एककः (UNIT-2)= निरुक्तम् (२० अङ्काः)

यास्कप्रणीतं निरुक्तम् - प्रथमोऽध्यायः (४-६ पादाः)

प्रश्नाः प्रथमैककसदृशाः भवेयुः।

तृतीयः एककः (UNIT-3)= निरुक्तम् तथा अथर्ववेदः (२० अङ्काः)

क. निरुक्तमतानुसारम् एतेषां निर्वाचितानां शब्दानां निर्वचनम् -

आचार्य, वीर, हृद, गो, आदित्य, उषस्, वाक्, उदक्, जातवेदस्, वैश्वानर।

ख. अथर्ववेदः - पृथ्वीसूक्तम् (१२.१) मन्त्राः - १.२०

एकस्य मन्त्रस्य विस्तृतं व्याख्यानम् - ५ X १ = ०५

निरुक्तानुसारं द्वयोः शब्दयोः निर्वचनम् - ३ X २ = ०६

अतिसंक्षिप्तात्मकौ द्वौ प्रश्नौ - २ X २ = ०४

चतुर्थः एककः (UNIT-4)= ऋग्वेदप्रतिशाख्यम् (२० अङ्काः)

ऋग्वेदप्रतिशाख्यम् - पटलः- १ निर्वाचिताः एताः संज्ञाः= समानाक्षर, सन्ध्यक्षर, स्वर, स्पर्श, सोष्म, व्यञ्जन, अनुनासिक, रक्त, अक्षर, अघोष, घोष, स्वरभक्ति, यम, संयोग, प्रगृह्य, रिफित।

एकः दीर्घोत्तरमूलकः प्रश्नः - ५ X १ = ०५

द्वौ संक्षिप्तोत्तरमूलकौ प्रश्नौ - ३ X २ = ०६

अतिसंक्षिप्तोत्तरमूलकौ द्वौ प्रश्नौ - २ X २ = ०४

बहुविकल्पीयाः विंशतिः प्रश्नाः (प्रत्येकम् एककेभ्यः पञ्च पञ्च प्रश्नाः भवेयुः।) - १ X २० = २०

SANSKRIT PG COURSE (GMU)

विषयसम्पत्तानां पुस्तकानां सूचिका

१. निरुक्तपञ्चध्यायी, श्रीषण्डितछज्जुरामशास्त्री, मेहेरचन्द्र-लछमनदास-पब्लिकेशनस्, दिल्ली ।
२. निरुक्तम् आचार्य विश्वेश्वरः, ज्ञानमण्डललिमिटेड, वाराणसी ।
३. The New Vedic Seiection, part- I, Telang & Chaubey, Bharatiya Vidya Prakashan, Varanasi.
४. ऋक्प्रातिशख्यम्, ब्रजविहारि चौवे, भारतीय-विद्या-प्रकाशन, वाराणसी ।
५. ऋक्प्रातिशख्यम्, रामप्रसाद त्रिपाठी, सम्पूर्णानन्द संस्कृत रिसर्च इन्स्टिट्यूट, वाराणसी ।

SAN-302= संस्कृतकाव्यसाहित्यम्

पूर्णाङ्कः =100 (MID Term Exam. -20 Marks + END Term Exam. -80 marks)

प्रथमः एककः तथा द्वितीयः एककः (UNIT-1 & UNIT-2)= नैषधीयचरितम् (४० अङ्काः)

श्रीहर्षप्रणीतं नैषधीयचरितम् (प्रथमसर्गः, श्लोकाः- १- ५४ तथा १०७-१४५) ।

प्रथमद्वितीयैककयोः प्रश्नपद्धतिः=

दीर्घोत्तरमूलकः एकः प्रश्नः

$$- १० \times १ = १०$$

(द्वाभ्याम् एककाभ्याम् एकम् एकं कृत्वा प्रश्नद्वयम् आगच्छेत्। छात्राः तु एकं प्रश्नं साधयिष्यन्ति।)

संक्षिप्तोत्तरमूलकाः चत्वारः प्रश्नाः (प्रत्येकम् एककाभ्यां द्वित्राः प्रश्नाः भवेयुः।)

$$- ३ \times ४ = १२$$

(द्वाभ्याम् एककाभ्यां पञ्चाधिकाः प्रश्नाः आगच्छेयुः। छात्राः तु चतुरः प्रश्नान् साधयिष्यन्ति।)

अतिसंक्षिप्तोत्तरमूलकाः चत्वारः प्रश्नाः (प्रत्येकम् एककाभ्यां द्वित्राः प्रश्नाः भवेयुः।) - २ X ४ = ०८

(द्वाभ्याम् एककाभ्यां पञ्चाधिकाः प्रश्नाः आगच्छेयुः। छात्राः तु चतुरः प्रश्नान् साधयिष्यन्ति।)

तृतीयः एककः तथा चतुर्थः एककः (UNIT-3 & UNIT-4)= कादम्बरी

(४० अङ्काः)

बाणभट्टप्रणीता कादम्बरी - महाश्वेतावृत्तान्तः।

तृतीयचतुर्थैककयोः प्रश्नाः प्रथमद्वितीयैककसदृशाः भवेयुः।

बहुविकल्पीयाः विंशतिः प्रश्नाः (प्रत्येकम् एककेभ्यः पञ्च पञ्च प्रश्नाः भवेयुः।) - १ X २० = २०

विषयसम्पत्तानां पुस्तकानां सूचिका

१. नैषधीयचरितम्, तारिणीश झा, प्रकाशन केन्द्र, लखनऊ ।
२. नैषधीयचरितम्, मोहनदेवपंत, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली ।
३. कादम्बरी(महाश्वेतावृत्तान्तः), मोहनदेव पंत, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली ।
४. कादम्बरी(महाश्वेतावृत्तान्तः), श्रीकृष्णमोहनशास्त्री, गोकुलदास-संस्कृत-ग्रन्थमाल, वाराणसी ।
५. कादम्बरी (महाश्वेतावृत्तान्तः), राजदेवमिश्रः, चौखम्बा-सुरभारती-प्रकाशनम् ।

SAN-303= संस्कृतव्याकरणम्

पूर्णाङ्कः =100 (MID Term Exam. -20 Marks + END Term Exam. -80 marks)

प्रथमः एककः (UNIT-1)= पाणिनीयशिक्षा (२० अङ्काः)

पाणिनीयशिक्षा (श्लोकाः- १-३०)

द्वितीयः एककः (UNIT-2)= पाणिनीयशिक्षा (२० अङ्काः)

पाणिनीयशिक्षा (श्लोकाः- ३१-६०)

प्रथमद्वितीयैककयोः प्रश्नपद्धतिः-

दीर्घोत्तरमूलकः एकः प्रश्नः -१० X १ = १०

संक्षिप्तोत्तरमूलकाः चत्वारः प्रश्नाः -३ X ४ = १२

अतिसंक्षिप्तोत्तरमूलकाः चत्वारः प्रश्नाः -२ X ४ = ०८

तृतीयः एककः (UNIT-3)= वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी (२० अङ्काः)

स्त्रीप्रत्ययप्रकरणम् (सूत्राणि - ४५३-४९०)

एकस्थ सूत्रस्य व्याख्या -५ X १ = ०५

द्वयोः सूत्रयोः संक्षिप्ता व्याख्या -३ X २ = ०६

प्रदत्तयोः द्वयोः उदाहरणयोः प्रक्रियासिद्धिः -२ X २ = ०४

चतुर्थः एककः (UNIT-4)= वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी (२० अङ्काः)

स्त्रीप्रत्ययप्रकरणम् (सूत्राणि - ४९१- ५३१)

प्रश्नाः तृतीयैककसदृशाः भवेयुः।

बहुविकल्पपीयाः विंशतिः प्रश्नाः (चतुर्थ्यः एककेभ्यः पञ्च पञ्च प्रश्नाः भवेयुः।) -१ X २० = २०

विषयसम्पृक्तानां पुस्तकानां सूचिका-

१. पाणिनीयशिक्षा, शिवराज आचार्य कौण्डिन्नायनः, चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी।
२. पाणिनीयशिक्षा, दामोदर महतो, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली।
३. वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी, भागः- I, गोपालदत्त पाण्डेयः, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।
४. वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी, भागः- II, गोविन्दाचार्य लक्ष्मी शर्मा च, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।
५. वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी, स्त्रीप्रत्ययप्रकरणम्, बालगोविन्द झा, चौखम्बा सुरभारती, प्रकाशन, वाराणसी।

SAN-304= भाषाविज्ञानम्

पूर्णाङ्कः := 100 (MID Term Exam. -20 Marks + END Term Exam. -80 marks)

प्रथमः एककः (UNIT-1)= भाषा

(२० अङ्काः)

भाषायाः परिभाषा, विविधस्वरूपाणि, परिवर्तनस्य कारणानि ।

द्वितीयः एककः (UNIT-2)= भाषाभित्तिकविज्ञानम्

(२० अङ्काः)

क. ध्वनिविज्ञानम्

क.१. ध्वनिविज्ञानस्य अर्थः, वैदिकसंस्कृतध्वनयः लौकिकसंस्कृतध्वनयः च ।

क.२. ध्वनिपरिवर्तनस्य कारणानि ।

क.३. ध्वनिनियमाः - ग्रिम-नियमः, ग्रासमेन-नियमः, वर्नर-नियमः ।

ख. पदविज्ञानम्

ख.१. पदम्, वाक्यम् शब्दः च ।

ख.२. पदविभागः ।

ख.३. रूपपरिवर्तनस्य कारणानि ।

ग. वाक्यविज्ञानम्

ग.१. वाक्यस्य परिभाषा ।

ग.२. वाक्यस्य प्रकाराः वाक्यविभाजनञ्च ।

ग.३. वाक्यपरिवर्तनस्य कारणानि ।

घ. अर्थविज्ञानम् -

घ.१. अर्थस्य लक्षणं महत्त्वञ्च ।

घ.२. अर्थज्ञानं कथं भवति, शब्दार्थयोः सम्बन्धः ।

घ.३. अर्थपरिवर्तनस्य कारणानि ।

तृतीयः एककः (UNIT-3)= भाषायाः वर्गीकरणम्

(२० अङ्काः)

क. भाषायाः आकृतिमूलकं वर्गीकरणम् ।

ख. भाषायाः पारिवारिकवर्गीकरणम् -

ख.१. पारिवारिकवर्गीकरणस्य स्वरूपम् आधारः च ।

ख.२. भारोपीयपरिवारस्य महत्त्वम्, विभिन्नमानि उद्गमस्थानानि च ।

ख.३. मूलभारोपीयभाषायाः स्वरूपं तथा वैशिष्ट्यम् ।

ख.४. भारोपीयभाषापरिवारस्य विशेषताः ।

ख.५. भारोपीयभाषाणां परिचयः ।

चतुर्थः एककः (UNIT-4)= भारतीयार्यभाषाः

(२० अङ्काः)

क. प्राचीनभारतीयार्यभाषाः।

ख. मध्यकालीनभारतीयार्यभाषाः।

ग. आधुनिकभारतीयार्यभाषाः।

प्रश्नपद्धतिः =

द्वौ दीर्घोत्तरमूलकौ प्रश्नौ

-१० X २ = २०

(सर्वेभ्यः एककेभ्यः एकम् एकं कृत्वा चत्वारः प्रश्नाः आगच्छेयुः। छात्राः तु द्वौ प्रश्नौ साधयिष्यन्ति।)

संक्षिप्तोत्तरमूलकाः अष्ट प्रश्नाः (प्रत्येकम् एककेभ्यः द्वित्राः प्रश्नाः भवेयुः।)

-३ X ८ = २४

(सर्वेभ्यः एककेभ्यः दशाधिकाः प्रश्नाः आगच्छेयुः। छात्राः तु अष्ट प्रश्नान् साधयिष्यन्ति।)

अतिसंक्षिप्तोत्तरमूलकाः अष्ट प्रश्नाः (प्रत्येकम् एककेभ्यः द्वित्राः प्रश्नाः भवेयुः।)

- २ X ८ = १६

(सर्वेभ्यः एककेभ्यः दशाधिकाः प्रश्नाः आगच्छेयुः। छात्राः तु अष्ट प्रश्नान् साधयिष्यन्ति।)

बहुविकल्पीयाः विंशतिः प्रश्नाः (चतुर्भ्यः एककेभ्यः पञ्च पञ्च प्रश्नाः भवेयुः।)

-१ X २० = २०

विषयसम्पृक्तानां पुस्तकानां सूचिका-

१. भाषा-विज्ञान एवं भाषा-शास्त्र, कपिकदेव द्विवेदी, विश्वविद्यालय प्रकाशन, वाराणसी।
२. भाषा विज्ञान, डॉ. भोलानाथ तिवारी, किताब महल, इलाहाबाद।
३. भाषाविज्ञानम् (संस्कृतम्), शारदा चतुर्वेदी, भारतीय-विद्या-संस्थानम्, वाराणसी।
४. भाषाविज्ञानम्, कर्ण सिंह, साहित्य भण्डार, मैरठ।
५. Elementary of Science of Language, I.J.S. Taraporewala.
६. Linguistic Introduction to Sanskrit, B.K. Ghosh.

SAN-305= वैदिकसाहित्यस्येतिहासः

पूर्णाङ्कः = 100 (MID Term Exam. -20 Marks + END Term Exam. -80 marks)

प्रथमः एककः (UNIT-1)= संहितासाहित्यम्

(२० अङ्काः)

ऋक्-संहिता, यजुः-संहिता, साम-संहिता, अथर्व-संहिता

द्वितीयः एककः (UNIT-2)= ब्राह्मणम्, आरण्यकम्, उपनिषद्

(२० अङ्काः)

क. ब्राह्मणस्य अर्थः, स्वरूपम् तथा प्रमुखानां ब्राह्मणग्रन्थानां परिचयः।

ख. आरण्यकस्य अर्थः, स्वरूपम् तथा प्रमुखानाम् आरण्यकग्रन्थानां परिचयः।

ग. उपनिषदः अर्थः, स्वरूपम् तथा प्रमुखानाम् उपनिषदां परिचयः।

तृतीयः एककः (UNIT-3)= वेदाङ्गसाहित्यम्

(२० अङ्काः)

षड्वेदाङ्गानां सामान्यः परिचयः।

चतुर्थः एककः (UNIT-4)= वेदभाष्यकाराः

(२० अङ्काः)

प्रमुखानां भारतीयानां वैदेशिकानां च वेदभाष्यकाराणां परिचयः।

प्रश्नपद्धतिः =

द्वौ दीर्घोत्तरमूलकौ प्रश्नौ

-१० X २ = २०

(सर्वेभ्यः एककेभ्यः एकम् एकं कृत्वा चत्वारः प्रश्नाः आगच्छेयुः। छात्राः तु द्वौ प्रश्नौ साधयिष्यन्ति।)

संक्षिप्तोत्तरमूलकाः अष्ट प्रश्नाः (प्रत्येकम् एककेभ्यः द्वित्राः प्रश्नाः भवेयुः।)

-३ X ८ = २४

(सर्वेभ्यः एककेभ्यः दशाधिकाः प्रश्नाः आगच्छेयुः। छात्राः तु अष्ट प्रश्नान् साधयिष्यन्ति।)

अतिसंक्षिप्तोत्तरमूलकाः अष्ट प्रश्नाः (प्रत्येकम् एककेभ्यः द्वित्राः प्रश्नाः भवेयुः।)

- २ X ८ = १६

(सर्वेभ्यः एककेभ्यः दशाधिकाः प्रश्नाः आगच्छेयुः। छात्राः तु अष्ट प्रश्नान् साधयिष्यन्ति।)

बहुविकल्पीयाः विंशतिः प्रश्नाः (चतुर्भ्यः एककेभ्यः पञ्च पञ्च प्रश्नाः भवेयुः।)

-१ X २० = २०

विषयसम्पत्तानां पुस्तकानां सूचिका-

१. वैदिकवाङ्मयस्येतहिासः (संस्कृतम्), जगदीशचन्द्र मिश्रः, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।
२. वैदिक साहित्य एवं संस्कृति, कपिलदेव द्विवेदी, वाराणसी।
३. वैदिक साहित्य एवं संस्कृति, बलदेव उपाध्याय, वाराणसी।
४. वैदिक साहित्य और संस्कृति, रमाशङ्कर त्रिपाठी, चौखम्बा कृष्णदास अकादमी, वाराणसी।
५. वेद व्याख्या की दीशाएँ, वि. वि. चौवे।
६. वैदिक व्याख्या की पद्धतियाँ, राकेश कुमार मिश्र, वाराणसी।

अन्तः-शृङ्खलाभित्तिकः निर्दिष्टः निर्वाचितविषयः
(IDSE= Inter Discipline Specific Elective Paper)

SAN-306 (A)= Nītiśtakam & Meghadūtam

Full Marks: 100 (Mid Term 20 + End Term 80)

UNIT-I = Nītiśtakam

(20 marks)

Nītiśtakam of Bhartṛhari (Śloka= 1-25)

UNIT-II= Nītiśtakam

(20 marks)

Nītiśtakam of Bhartṛhari (Śloka= 26-50)

SANSKRIT PG COURSE (GMU)

UNIT-III & IV= Meghadūtam

(40 Marks)

Meghadūtam of Kālidās (pūrvamegha upto ujjainivarnanam, Śloka= 1- 40)

Two Long Questions	-10 x2=20 Marks
Eight Brief Note	- 3 x 8= 24 Marks
Eight Short Questions	-2x8=16 Marks
Twenty Multiple Choice Questions	-1x20= 20 Marks

Suggested Books/Readings:

1. Nītiśatakam of Bhartṛhari, M.R. Kale, MLBD, Delhi.
2. Meghadūtam of Kālidās, M.R. Kale, MLBD, Delhi.
3. Meghadūtam, Mohandeb Pant, MLBD, Delhi.

SAN= 306 (B) : Self-Management in the Gītā

Full Marks: 100 (Mid Term 20 + End Term 80)

Unit I: Gītā: Cognitive and Emotive Apparatus

Hierarchy of Indriya, Manas, Buddhi and Atman - III.42; XV. 7.
Role of the Atman - XV.7; XV.9; Mind as a Product of Prakṛti - VII.4
Properties of Three Guṇas and their Impact on Mind - XIII. 5-6; XIV.5-8, 11-13; XIV.17.

Unit-II & III: Gītā: Controlling the Mind

Confusion and Conflict

Nature of Conflict I.1; IV.16; I.45; II.6; Causal Factors – Ignorance – II.41; Indriya – II.60,
Mind – II.67; Rajo-Guṇa – III.36-39; XVI.21; Weakness of Mind - II.3; IV.5.

Means of Controlling the Mind

Meditation – Difficulties – VI.34-35; Procedure VI.11-14.
Balanced Life - III.8; VI.16-17; Diet Control - XVII. 8-10.
Physical and Mental Discipline – XVII.14-19, VI. 36.

Unit IV: Means of Mental Conflict and Resolution

Importance of Knowledge – II. 52 ; IV.38-39; IV.42.
Clarity of Buddhi – XVIII.30-32; Process of Decision Making – XVIII.63.
Control over Senses – II.59, 64; Surrender of Karṣṇa-Bhāva – XVIII .13-16; V.8-9.
Desirelessness - II.48; II.55; Putting Others before Self – III.25.

Two Long Questions	-10 x2=20 Marks
Eight Short Note	- 3 x 8= 24 Marks
Eight Short Questions	-2x8=16 Marks
Twenty Multiple Choice Questions	-1x20= 20 Marks

SANSKRIT PG COURSE (GMU)

Suggested Books/Readings:

1. *Srimadbhagavadgita*, Ed. Madan Mohan Aggrawal, Chaukhamba, Varanasi, 1994.
2. *Srimadbhagavadgita*, Ed. Radhakrishnan, Rajpal and Sons, Delhi, 1969.
3. *Srimadbhagavadgita-Rahasya Aur Karma-Yogasastra*, B.G. Tilak, Apollo Prakashan, Delhi, 2008.
4. *Śrimadbhagavadgītā -The Scripture of Mankind*, Swami Tapasyananda, Ramakrishna Math, 1984.
5. *Essays on the Gītā*, Sri Aurobindo, Sri Aurobindo Ashram, Pondicherry, 1987.
6. *Essence of Śrimadbhagavadgītā: Health and Fitness* (Commentary on Selected Verses), N.K. Srinivasan, Pustak Mahal, Delhi, 2006.
7. *Gita Mein Atma-Prabandhan*, Vinod Kumar, Parimal Publications, Delhi.

SAN-306 (C)= INDIAN PHILOSOPHY & LITERATURE

Full Marks: 100 (Mid Term 20 + End Term 80)

UNIT-I = Indian Philosophy (20 marks)

General Introduction to Indian Philosophical System (*saṃdarsan*)

UNIT-II= Vedic Literature (20 marks)

General Introduction to Vedic Literature (*Samhitā, Brāhmaṇ, Āraṇyaka, Upaniṣad & Vedāṅga*)

UNIT-III= Origin Literature (20 marks)

General Introduction to *Rāmāyaṇa, Mahābhārata, Gītā, Purāṇa*.

UNIT-IV= Classical Literature (20 marks)

General Introduction to Classical Literature (*Kālidās, Aśvaghoṣa, Bhavabhūti, Bhāravi, Māgha, Śriharṣa, Śudraka, Jayadeva*)

Two Long Questions -10 x2=20 Marks

Eight Brief Note - 3 x 8= 24 Marks

Eight Short Questions -2x8=16 Marks

Twenty Multiple Choice Questions -1x20= 20 Marks

Suggested Books/Readings:

1. S.C. Chatterjee, and D.M.Datta, *Introduction to Indian Philosophy*, Calcutta University, Calcutta, 1968.
2. M. Hiriyanna, *Outline of Indian Philosophy*, London, 1956.
3. A.B. Keith, *History of Sanskrit Literature*, also Hindi Translation, MLBD, Delhi.
4. M. Krishnamachariar, *History of Classical Sanskrit Literature*, MLBD, Delhi.
5. Gaurinath Shastri, *A Concise History of Sanskrit Literature*, MLBD, Delhi.
6. Baldev Upadhyaya, *Sanskrit Sahitya Ka Itihaas*, Sharda Niketan, Varanasi.
7. Baldev Upadhyaya, *Vaidik Sahitya Aur Sanskriti*, Varanasi.
8. Umashankar Sharma Rishi, *Sanskrit Sahitya Ka Itihaas*, Chaukhamba, Varanasi.
9. Radhavalabh Tripathi, *Sanskrit Sahitya Ka Abhinav Itihaas*, Vishvavisyalaya Prakashan, Varanasi.

चतुर्थाद्ध्ववर्षिकः (SEMESTER= IV)

SAN-401= प्राचीनभारतस्य अभिलेखः संस्कृतिश्च

पूर्णाङ्कः =100 (MID Term Exam. -20 Marks + END Term Exam. -80 marks)

प्रथमः एककः (UNIT-1)= शिलालेखः (२० अङ्काः)

क. अशोकस्य धडलिशिलालेखः।

ख. खारवेलस्य हाथीगुम्फाशिलालेखः।

द्वितीयः एककः (UNIT-2)= शिलालेखः (२० अङ्काः)

क. हर्षवर्धनस्य वंशखेराताम्रपट्टाभिलेखः।

ख. पुलकेशिद्वितीयस्य ऐहोलप्रस्तराभिलेखः।

प्रथमद्वितीयैककयोः प्रश्नपद्धतिः=

दीर्घोत्तरमूलकः एकः प्रश्नः -१० X १ = १०

(द्वाभ्याम् एककाभ्याम् एकम् एकं कृत्वा प्रश्नद्वयम् आगच्छेत्। छात्राः तु एकं प्रश्नं साधयिष्यन्ति।)

संक्षिप्तोत्तरमूलकाः चत्वारः प्रश्नाः (प्रत्येकम् एककाभ्यां द्वित्राः प्रश्नाः भवेयुः।) -३ X ४ = १२

(द्वाभ्याम् एककाभ्यां पञ्चाधिकाः प्रश्नाः आगच्छेयुः। छात्राः तु चतुरः प्रश्नान् साधयिष्यन्ति।)

अतिसंक्षिप्तोत्तरमूलकाः चत्वारः प्रश्नाः (प्रत्येकम् एककाभ्यां द्वित्राः प्रश्नाः भवेयुः।) -२ X ४ = ०८

(द्वाभ्याम् एककाभ्यां पञ्चाधिकाः प्रश्नाः आगच्छेयुः। छात्राः तु चतुरः प्रश्नान् साधयिष्यन्ति।)

तृतीयः एककः (UNIT-3)= प्राचीनभारतस्य इतिहासः (२० अङ्काः)

ऋग्वैदिकयुगस्य सामाजिकस्थितिः, परवर्तिवैदिकयुगस्य सामाजिकस्थितिः, प्राचीनकालीनशिक्षाव्यवस्था, नारीणां स्थानम्, षोडशसंस्काराः, चतुराश्रमव्यवस्था, वर्णचतुष्टयम्।

चतुर्थः एककः (UNIT- 4)= भारतीयसंस्कृतिः (२० अङ्काः)

जैनधर्मस्य प्रमुखतत्त्वानि, बौद्धधर्मस्य प्रमुखतत्त्वानि, चतुर्वर्गः, चतुराश्रमः, पुरुषार्थचतुष्टयम्, उपनिषदां महत्त्वम्, दर्शनशास्त्राणां महत्त्वम्।

तृतीयचतुर्थैककयोः प्रश्नाः प्रथमद्वितीयैककसदृशाः भवेयुः।

बहुविकल्पीयाः विंशतिः प्रश्नाः (प्रत्येकम् एककेभ्यः पञ्च पञ्च प्रश्नाः भवेयुः।) -१ X २० = २०

विषयसम्पत्तानां पुस्तकानां सूचिका-

१. भारतीय पुरालेखों का अध्ययन, डॉ शिवस्वरूप सहायः, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली।
२. अभिलेखनिकरः, उमाशङ्कर शर्मा, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली।
३. भारतस्य सांस्कृतिकनिधिः, रामजी उपाध्यायः, चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी।
४. भारतीय संस्कृति, डॉ किरण टण्डन, ईष्टर्ण बुक लिंकर्स, दिल्ली।
५. भारतीय संस्कृति, डॉ दीपक कुमार, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।
६. भारतीय संस्कृति, प्रीतिप्रभा गोयल, रजस्थानी ग्रन्थागार, जोधपुर।
७. प्राचीन भारत का इतिहास, डॉ रमाशङ्कर त्रिपाठी, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली।
८. प्राचीन भारत इतिहास (ओड़िआ), एम्. एन्. दाश, कल्याणी पब्लिशर्स, कटक।
९. वैदिकवाङ्मयस्येतिहासः, जगदीशचन्द्र मिश्रः, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।
१०. वैदिक साहित्य एवं संस्कृति, कपिलदेव द्विवेदी।
११. वैदिक साहित्य एवं संस्कृति, बलदेव उपाध्यायः
१२. वैदिक साहित्य और संस्कृति, रमाशङ्कर त्रिपाठी, चौखम्बा कृष्णदास अकादमी, वाराणसी।
१३. भारतीय दर्शन का परिशीलन, डॉ रमाशङ्कर त्रिपाठी, भारतीय विद्या संस्थान, वाराणसी।

SAN-402 = षडलङ्कारसम्प्रदायः शब्दशक्तिश्च

पूर्णाङ्कः = 100 (MID Term Exam. -20 Marks + END Term Exam. -80 marks)

प्रथमः एककः (UNIT-1)= रससम्प्रदायः (२० अङ्काः)

रससम्प्रदायस्य प्रमुखाचार्याणां परिचयः, रसस्वरूपम् रसभेदश्च।

द्वितीयः एककः (UNIT-2)= ध्वनिसम्प्रदायः (२० अङ्काः)

ध्वनिसम्प्रदायस्य प्रमुखाचार्याणां परिचयः, ध्वनिस्वरूपम् ध्वनिभेदश्च।

तृतीयः एककः (UNIT-3)= अलङ्कार-रीति-वक्रोक्ति-औचित्य-सम्प्रदायाः (२० अङ्काः)

क. अलङ्कारसम्प्रदायस्य प्रमुखाचार्याणां परिचयः, अलङ्कार स्वरूपम् अलङ्कारभेदश्च।

ख. रीतिसम्प्रदायस्य प्रमुखाचार्याणां परिचयः, रीतिस्वरूपम् रीतिभेदश्च।

ग. वक्रोक्तिसम्प्रदायस्य प्रमुखाचार्याणां परिचयः, वक्रोक्तिस्वरूपम्।

घ. औचित्यसम्प्रदायस्य प्रमुखाचार्याणां परिचयः, औचित्यस्वरूपम्।

चतुर्थः एककः (UNIT= 4) = शब्दशक्तिः (२० अङ्काः)

अभिधा, सङ्केतग्रहः, लक्षणा, व्यञ्जना, तात्पर्यवृत्तिः, अभिहितान्वयवादः, अन्विताभिधानवादः।

प्रश्नपद्धति: =

द्वौ दीर्घोत्तरमूलकौ प्रश्नौ

-१० X २ = २०

(सर्वेभ्यः एककेभ्यः एकम् एकं कृत्वा चत्वारः प्रश्नाः आगच्छेयुः। छात्राः तु द्वौ प्रश्नौ साधयिष्यन्ति।)

संक्षिप्तोत्तरमूलकाः अष्ट प्रश्नाः (प्रत्येकम् एककेभ्यः द्वित्राः प्रश्नाः भवेयुः।)

-३ X ८ = २४

(सर्वेभ्यः एककेभ्यः दशाधिकाः प्रश्नाः आगच्छेयुः। छात्राः तु अष्ट प्रश्नान् साधयिष्यन्ति।)

अतिसंक्षिप्तोत्तरमूलकाः अष्ट प्रश्नाः (प्रत्येकम् एककेभ्यः द्वित्राः प्रश्नाः भवेयुः।)

- २ X ८ = १६

(सर्वेभ्यः एककेभ्यः दशाधिकाः प्रश्नाः आगच्छेयुः। छात्राः तु अष्ट प्रश्नान् साधयिष्यन्ति।)

बहुविकल्पीयाः विंशतिः प्रश्नाः (चतुर्भ्यः एककेभ्यः पञ्च पञ्च प्रश्नाः भवेयुः।)

-१ X २० = २०

विषयसम्पृक्तानां पुस्तकानां सूचिका-

१. हिस्ट्री आफ् संस्कृत पोएटिक्स, पि. भि. काणे, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली ।
२. संस्कृत काव्यतत्त्व विचार (ओड़िआ), केतकी नायक, ओड़िशा राज्य पाठ्य पुस्तक प्रकाशन ओ प्रणयन संस्था, भुवनेश्वरम्।
३. काव्यतत्त्व (ओड़िआ), डॉ जितेन्द्र कुमार दाश, ए.के.मिश्र, कटक।
४. काव्यप्रकाशः, आचार्य विश्वेश्वरः, ज्ञानमण्डल लिमिटेड, वाराणसी।
५. साहित्यदर्पणः, शालिग्राम शास्त्री, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली।
६. ध्वन्यालोकः, आचार्य सूर्यमणि रथः, सांविदी प्रकाशन, पूरी।
७. वक्रितिकाव्यजीवितम्, परमेश्वरदीन पाण्डेय, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन।

SAN-403= संस्कृतव्याकरणम्

पूर्णाङ्कः =100 (MID Term Exam. -20 Marks + END Term Exam. -80 marks)

प्रथमः एककः (UNIT-1)= लघुसिद्धान्तकौमुदी

(२० अङ्काः)

लघुसिद्धान्तकौमुदी, भ्वादिप्रकरणम् (सूत्राणि ३७५- ४१०)

एकस्य सूत्रस्य व्याख्या

- ५ X १ = ०५

द्वयोः तिङन्तपदयोः प्रक्रियासिद्धिः

-३ X २ = ०६

द्वयोः सूत्रयोः सोदाहरणं सामान्यार्थकथनम्

-२ X २ = ०४

द्वितीयः एककः (UNIT-2)= लघुसिद्धान्तकौमुदी

(२० अङ्काः)

लघुसिद्धान्तकौमुदी- भ्वादिप्रकरणम् (सूत्राणि- ४११- ४४४)

प्रश्नाः प्रथमैककसदृशाः भवेयुः।

तृतीयः एककः तथा चतुर्थः एककः (UNIT-3 & UNIT= 4)= वाक्यपदीयम्

(४० अङ्काः)

वाक्यपदीयम् ब्रह्मकाण्डम् (कारिका- १- ४४, ११८- १३१)

तृतीयचतुर्थैककयोः प्रश्नपद्धतिः-

दीर्घोत्तरमूलकः एकः प्रश्नः - १० X १ = १०

संक्षिप्तोत्तरमूलकाः चत्वारः प्रश्नाः - ३ X ४ = १२

अतिसंक्षिप्तोत्तरमूलकाः चत्वारः प्रश्नाः - २ X ४ = ०८

बहुविकल्पीयाः विंशतिः प्रश्नाः (प्रत्येकम् एककेभ्यः पञ्च पञ्च प्रश्नाः भवेयुः।) - १ X २० = २०

विषयसम्पृक्तानां पुस्तकानां सूचिका-

१. लघुसिद्धान्तकौमुदी, केवलकृष्ण आनन्द, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली।
२. लघुसिद्धान्तकौमुदी, श्रीधरानन्दशास्त्री, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली।
३. लघुसिद्धान्तकौमुदी, भागः- २, भीमसेन शास्त्री, भौमी-प्रकाशन, दिल्ली।
४. वाक्यपदीयम् (ब्रह्मकाण्डम्), वामदेव आचार्य, चौखम्बा कृष्णदास अकादमी, वाराणसी।

SAN-404= संस्कृतनिबन्धः, भावसम्प्रसारणम् आधुनिकसंस्कृतसाहित्यञ्च

पूर्णाङ्कः = 100 (MID Term Exam. -20 Marks + END Term Exam. -80 marks)

प्रथमः एककः (UNIT-1)= संस्कृतनिबन्धः (२० अङ्काः)

एकः संस्कृतनिबन्धः।

एकः संस्कृतनिबन्धः - २० X १ = २०

द्वितीयः एककः (UNIT-2)= भावसम्प्रसारणम् (२० अङ्काः)

एकस्य भावस्य सम्प्रसारणम्।

एकस्य भावस्य सम्प्रसारणम् - २० X १ = २०

तृतीयः एककः (UNIT-3)= आधुनिकसंस्कृतसाहित्यम् (२० अङ्काः)

आधुनिकसंस्कृतसाहित्यस्य भेदाः-

क. पद्यकाव्यम्- महाकाव्यम्, चरितकाव्यम्, खण्डकाव्यम्, गीतिकाव्यम्, लहरीकाव्यम्, छन्दोमुक्तकविता, हाइकु-सिजो-तङ्क, गजल।

ख. गद्यकाव्यम्- नाटकम्, उपन्यासः, कथाकाव्यम्, लघुकथा।

चतुर्थः एककः (UNIT-4) = आधुनिकसंस्कृतसाहित्यम् (२० अङ्काः)

निर्वाचितानामेतेषां कवीनां काव्यकृतयः - श्रीनिवासरथः, अभिराजराजेन्द्रमिश्रः, हर्षदेवमाधवः, केशवचन्द्रदाशः, हरेकृष्णमेहेरः, वनमालिविश्वालः।

SANSKRIT PG COURSE (GMU)

तृतीयचतुर्थैककयोः प्रश्नपद्धतिः-

दीर्घोत्तरमूलकः एकः प्रश्नः - १० X १ = १०

संक्षिप्तोत्तरमूलकाः चत्वारः प्रश्नाः - ३ X ४ = १२

अतिसंक्षिप्तोत्तरमूलकाः चत्वारः प्रश्नाः - २ X ४ = ०८

बहुविकल्पीयाः दश प्रश्नाः (द्वयोः तृतीयचतुर्थैककयोः पञ्च पञ्च प्रश्नाः भवेयुः।) - १ X १० = १०

विषयसम्पत्तानां पुस्तकानां सूचिका-

१. संस्कृतनिबन्धशतकम्, कपिलदेव द्विवेदी, विश्वविद्यालय प्रकाशन, वाराणसी।
२. संस्कृतनिबन्धावलिः, डॉ. वमजी उपाध्याय, चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी।
३. आधुनिक संस्कृत काव्यशास्त्र, आनन्द कुमार श्रीवास्तव
४. अभिराज यशोभूषणम्, रजेन्द्र मिश्रः, वैजयन्त प्रकाशन, आल्लावाद।
५. नखदर्पणः, हर्षदेव माधवः, वाणी अकादमी, चन्द्रखेडा, गुजराट, २००८।
६. Essay on modern Sanskrit poetry= Rbindra Kumar Panda, Bhartiya kala prakashan, Trinagar, New Delhi, 2009.
७. Contemporary Sanskrit Literature, Prafulla Kumar Mishra, Sanskrit Studies in India, Rashtriya Sanskrit Sansthan, New Delhi.

SAN-405= शोधसन्दर्भपत्रप्रस्तुतिकरणम्

(Dissertation Paper)

(पूर्णाङ्काः= १००)

शोधसन्दर्भपत्रप्रस्तुतिकरणम् - ६० अङ्काः

मौखिकपरीक्षा - ४० अङ्काः

जयतु भारतम् ।

जयतु संस्कृतम् ।।